

Matèries de modalitat. Modalitat d'arts. *Cultura audiovisual I i II*

Text extret de "Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Concreció i desenvolupament del currículum del batxillerat".

S'amplia la distribució del currículum d'aquesta matèria en dos cursos, com a cultura audiovisual I i II. Així mateix, d'acord amb l'Ordre EDU/340/2009, de 30 de juny, la matèria objecte de les PAU al juny del 2017 és cultura audiovisual, amb els mateixos continguts que en els cursos anteriors.

Atesa la coincidència d'alguns temes del currículum d'història i fonaments de les arts amb cultura audiovisual, es considera que cultura audiovisual I i II és una matèria de modalitat que, en un dels dos cursos, s'imparteix a dues hores setmanals, preferentment a segon curs.

La matèria de cultura audiovisual la imparteixen els professors que acreditin una formació superior adequada per impartir el currículum de la matèria (Reial decret 665/2015).

A continuació es presenta el nou currículum per a primer i segon curs de batxillerat.

Cultura audiovisual

La ràpida expansió de la societat de la informació i les noves tecnologies digitals i els mitjans de comunicació de massa, la interrelació entre persones de diverses cultures i la immediatesa dels processos comunicatius, han configurat un entorn en el qual la imatge audiovisual ha esdevingut una eina bàsica per al desenvolupament de la creativitat, la mirada personal, la identitat i la construcció de valors socials. En aquest context, s'entén per cultura audiovisual el conjunt de representacions audiovisuals creades i produïdes pels éssers humans amb finalitats estètiques, simbòliques o ideològiques.

La matèria de cultura audiovisual té com a objectiu fonamental l'enriquiment de la capacitat de l'alumnat d'observar, analitzar, relacionar i comprendre la diversitat d'elements i fenòmens que constitueixen la cultura audiovisual del seu temps. Aquesta matèria té com a prioritat promoure la formació de ciutadans i ciutadanes competents, reflexius, participatius i selectius respecte de la realitat audiovisual que els envolta. L'alumnat ha d'adquirir progressivament la capacitat d'apreciar les creacions audiovisuals, ha d'esdevenir alhora productor, comunicador actiu, emissor i consumidor crític de missatges audiovisuals, i ha de dirigir les seves reflexions i propostes de treball, individuals o col·lectives, cap a un àmbit més ampli, indagant i incidint en l'entorn cultural, social i públic en el qual està immers.

En conseqüència, les línies directrius que ordenen els continguts de la matèria es dirigeixen a dotar l'alumnat dels conceptes, llenguatges i procediments bàsics del món de la imatge i els mitjans de comunicació i producció audiovisual, entenent-los com a eines culturals d'expressió i comunicació.

La cultura audiovisual ha de permetre la construcció de coneixements integradors

basats en un aprenentatge essencialment procedimental, sense obviar, però, la teoria i la conceptualització. El mateix caràcter de la matèria fa que els continguts procedimentals esdevinguin força rellevants, proporcionant a l'alumnat les eines necessàries amb les quals interaccionar dins el marc d'una cultura audiovisual, dinàmica i en evolució constant.

Atesa la diversitat d'alumnes que cursen el batxillerat i en funció de la seva orientació futura, també cal potenciar un ensenyament variat i motivador en el qual trobin cabuda els seus interessos i que els permeti experimentar creativament, individualment i en grup, amb els diferents llenguatges i tecnologies audiovisuals.

La matèria de cultura audiovisual, per la seva singularitat i especificitat, també es planteja com una plataforma ideal en la qual es desenvolupen continguts transversals de valors i actituds. Són continguts que fan referència a problemes i conflictes socials, culturals i comunicatius, com els relacionats amb l'educació per la pau, la igualtat de gènere, la solidaritat, la democràcia, els valors cívics, la convivència intercultural, el coneixement d'altri o la sostenibilitat ambiental.

En aquesta matèria l'alumnat reprèn el bagatge adquirit anteriorment, sobretot en les arts plàstiques, les ciències socials i la tecnologia, i aprofundeix de manera més conceptual i especialitzada en l'anàlisi, interpretació, expressió i comunicació amb les diferents variants del llenguatge tecnològic de la imatge, tant visual com audiovisual, per tal d'incrementar les seves aptituds creatives, emocionals, crítiques, comunicatives i d'alfabetització visual i audiovisual.

Competències específiques de la matèria

La matèria de cultura audiovisual comporta el domini de conceptes, procediments i actituds relacionats amb la competència comunicativa visual i audiovisual, la competència en la sensibilitat estètica, la competència en la creativitat artística i la competència cultural artística.

S'entén per competència comunicativa visual i audiovisual el coneixement i utilització del llenguatge visual i audiovisual; dels processos de creació, producció, distribució i exhibició dels productes visuals i audiovisuals; de les tecnologies d'enregistrament i creació visual i audiovisual; i de les audiències en el context de recepció dels productes i creacions visuals i audiovisuals.

La competència en la sensibilitat estètica s'entén com la facultat de percebre les qualitats plàstiques i emotives dels productes visuals i audiovisuals. Aquesta competència permet identificar els valors sensorials, formals i expressius d'aquests productes i actua com a estimulant per al desenvolupament de noves sensacions. Cal fomentar una actitud desinteressada i receptiva de l'alumnat en el seu acostament a les experiències audiovisuals, que són un element essencial en la configuració i projecció de la pròpia sensibilitat.

La competència en la creativitat artística es refereix a l'autoconeixement i gestió del propi imaginari visual i audiovisual com a persones productores, consumidores i usuàries dins el context artístic i dels mitjans de comunicació de massa. En aquesta gestió és important la recerca de l'expressió original de la pròpia sensibilitat i ideologia, tenint com a objectiu final el desenvolupament de la pròpia personalitat en l'alumnat.

Finalment, la competència cultural artística s'entén com la capacitat de conèixer, comprendre, apreciar i saber analitzar, des del seu context social i cultural, les diverses produccions visuals i audiovisuals. Inclou la interpretació, la reflexió i l'actitud crítica envers els productes visuals i audiovisuals com a manifestacions que, a banda d'una vàlua estètica, tenen una dimensió social amb valors ideològics i culturals.

Contribució de la matèria a les competències generals del batxillerat

La matèria de cultura audiovisual, pel seu caràcter integrador i pluridisciplinari, esdevé un marc idoni per dotar l'alumnat dels recursos bàsics per assolir les competències generals del batxillerat.

Pel que fa a la competència comunicativa, es desenvolupa en la producció de missatges visuals i audiovisuals, amb el coneixement dels processos, estructures i produccions comunicatius i dels mitjans de comunicació de massa presents en la cultura audiovisual.

Contribueix a desenvolupar la competència en recerca, tant pel que fa a l'àmbit personal com metodològic, emprant estratègies per conèixer, interpretar i valorar els productes i les creacions de la cultura audiovisual i ajudant a establir relacions entre diferents tipus de llenguatges.

També contribueix a l'adquisició de la competència en el tractament i la gestió de la informació com a mecanisme fonamental per aprendre i valorar les creacions i els productes visuals i audiovisuals i consolidar el pensament relacional, i de la competència digital, entesa en dos vessants, com a domini de l'instrumental bàsic necessari per a les creacions i produccions visuals i audiovisuals i com a eina cultural, pel que fa al coneixement de les convergències de continguts i mitjans que conformen el context social.

La creació i producció col·lectiva de productes visuals i audiovisuals, pròpies dels nous processos de comunicació, intercanvi i cooperació global que possibilita la cultura audiovisual, contribueixen a desenvolupar la competència personal i interpersonal.

I, finalment, la utilització de les eines telemàtiques audiovisuals per al coneixement i la valoració dels fenòmens globals, d'identitat col·lectiva i intercultural que ofereix la cultura audiovisual, participa en l'adquisició de la competència en el coneixement i la interacció amb el món.

Estructura dels continguts

Els continguts de la matèria es distribueixen en dos cursos acadèmics. En el primer curs la matèria s'estructura en tres blocs: la imatge fixa, la imatge en moviment i la narrativa audiovisual. La intenció d'aquest desplegament respon a la voluntat que l'alumnat aconsegueixi les habilitats i els coneixements necessaris per realitzar narracions audiovisuals de forma coherent, responsable i creativa. En el segon curs, l'alumnat analitzarà la importància de la funció expressiva de la imatge, el so i la música en el procés de creació d'audiovisuals a través de quatre blocs: integració so-imatge en la creació audiovisual, producció audiovisual i multimèdia, els mitjans de comunicació audiovisual i la publicitat.

Aquests continguts preveuen l'anàlisi tècnica i formal i la interpretació de les imatges

tecnològiques, fixes i mòbils, com a producte històric, cultural i artístic; l'ús de les tecnologies pròpies de les imatges fotogràfiques i videogràfiques; i la realització pràctica de treballs emprant els elements tècnics i narratius propis del llenguatge visual i audiovisual, amb reflexió i actitud crítica. També pretenen desvetllar en l'alumnat un esperit creatiu i curiós envers les manifestacions culturals audiovisuals, com poden ser les exposicions fotogràfiques, el cinema, la publicitat, els productes multimèdia, els videojocs o les noves tecnologies, tot afavorint una actitud crítica envers el món de la imatge tecnològica. Finalment, pel seu caràcter procedimental, els continguts inclouen també la cura del material i l'entorn, l'autoreflexió sobre el procés de treball i la seva presentació, així com la responsabilitat individual en els treballs realitzats en grup.

Connexió amb altres matèries

La gran quantitat de productes visuals i audiovisuals de la nostra cultura i d'altres fa que la matèria de cultura audiovisual esdevingui força interdisciplinària i transversal, tant pel que fa als resultats procedimentals emprats per altres matèries com pel que fa a la recerca i gestió de continguts amb criteri propi i esperit crític.

Quant a les matèries comunes, la cultura audiovisual comparteix continguts amb les llengües pel que fa al coneixement de la varietat dels discursos adaptats a les diferents finalitats comunicatives.

Tocant a les matèries de la modalitat d'arts, per bé que es podrien establir lligams amb gairebé totes les matèries, caldrà potenciar especialment les interaccions i connexions amb la matèria de d'història i fonaments de les arts i amb arts escèniques, enteses com a manifestacions culturals integradores de diverses expressions artístiques en què els procediments audiovisuals esdevenen eines força significatives. També amb disseny, especialment pel que fa als processos d'ensenyament i aprenentatge relacionats amb la realització de projectes.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

Pel caràcter interdisciplinari i transversal de la matèria, el seu ensenyament i aprenentatge suposa una metodologia basada en la implicació activa de l'alumnat i la responsabilitat en el seu procés d'aprenentatge. L'alumnat ha de comprendre que l'aprenentatge també és una activitat estratègica, planificable i controlable, i que és possible aprendre a aprendre. En aquest context, és adequat fer un seguiment individualitzat, mantenint un diàleg constant amb l'alumnat al llarg de tot el procés d'aprenentatge. També és important tenir en compte la diversitat d'alumnes, els diferents nivells de coneixements previs i de capacitats de cada noi i noia i buscar la distància òptima entre allò que sap i allò que se li proposa, és a dir, fomentar l'aprenentatge significatiu.

S'ha de vetllar pel desenvolupament dels recursos propis de cada alumne, la qual cosa implica respectar i fomentar la diversitat d'estratègies d'aprenentatge davant d'una mateixa situació, i afavorir la pluralitat de respostes, entenent que la pràctica creativa i de recerca no comporta una solució única i correcta, sinó moltes de possibles. La valoració i l'anàlisi col·lectiva dels treballs pot ajudar a considerar aquesta pluralitat.

Els coneixements que s'imparteixen dins l'aula s'han d'acostar a la realitat exterior en

què viu l'alumnat, als seus interessos i a les seves expectatives, perquè prengui sentit allò que se li demana i que senti la necessitat d'ampliar els seus coneixements. Es tracta d'atorgar funcionalitat als seus aprenentatges i potenciar el pensament i les actituds relacionals.

Els diferents continguts (conceptuals, procedimentals i actitudinals) s'han d'integrar en una mateixa activitat, vehicular-los per mitjà d'explicacions i aportacions teòriques en iniciar les activitats, amb comentaris durant el procés de treball i amb l'anàlisi i la reflexió sobre els resultats individuals i col·lectius obtinguts. Les activitats d'ensenyament i aprenentatge han de ser variades (observació i registre, anàlisi i síntesi, treballs per projectes, etc.), així com la durada i les maneres de treballar (individualment, en grups reduïts o col·lectivament).

L'avaluació de la matèria de cultura audiovisual ha de preveure el grau d'assoliment dels objectius i reflectir el procés evolutiu de l'alumnat. S'ha d'avaluar la capacitat per identificar l'evolució tecnològica i estètica dels diferents productes audiovisuals i la seva influència social i cultural, i per diferenciar la lectura objectiva i subjectiva de la mateixa imatge. Es tracta de comprovar si se saben distingir els diferents elements que constitueixen els missatges audiovisuals i que incideixen en les persones receptores i usuàries, tot emprant-los en la creació de petits projectes audiovisuals.

L'alumnat ha d'aprendre a emprar les eines tecnològiques bàsiques amb un mínim d'habilitat i destresa, i a valorar el coneixement dels components essencials que intervenen en la producció de productes audiovisuals i que permeten realitzar senzilles produccions d'imatge fixa i en moviment. Ha d'adquirir també l'actitud apropiada en la dinàmica i mètodes de creació i producció audiovisual.

Convé observar com l'alumnat assimila la utilitat i les oportunitats que li ofereixen els mitjans audiovisuals, avaluant de forma crítica i responsable el seu ús, tot considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital. També, en fomentar una visió selectiva sobre l'oferta audiovisual dels mitjans de comunicació de massa, l'alumnat adquireix progressivament actituds i valors com a persones receptores conscients, selectives i crítiques davant dels missatges i les creacions audiovisuals.

Cal promoure mecanismes per desenvolupar un procés d'autoavaluació, analitzant, comentant i debatent amb tot el grup classe els treballs realitzats en les diferents activitats. També cal avaluar les sinergies que es generen amb les matèries amb què s'estableixen connexions per tal d'optimitzar-ne l'aprofitament i contrastar els aprenentatges assolits.

OBJECTIUS

La matèria de cultura audiovisual del batxillerat té com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Conèixer els orígens i fonaments històrics de les tecnologies fotogràfica i audiovisual, i de les seves interrelacions, evolució i influència en el context cultural, social, artístic i comunicatiu.
2. Reconèixer i emprar amb propietat els codis específics del llenguatge visual i audiovisual, especialment els del llenguatge cinematogràfic, televisiu i multimèdia.

3. Conèixer i analitzar els aspectes estètics, expressius i tècnics dels mitjans de comunicació, per tal d'interpretar els productes visuals i audiovisuals.
4. Produir imatges tecnològiques fixes i mòbils amb correcció tècnica i expressiva, emprant tecnologia fotogràfica analògica i digital, videogràfica i altres tecnologies a l'abast.
5. Realitzar missatges visuals i audiovisuals de diferent naturalesa i suport (fotografies, espots publicitaris, animacions, realitzacions multimèdia, etc.), dins l'àmbit de la ficció i la no ficció amb els mitjans tecnològics a l'abast.
6. Cercar alternatives tecnològiques adequades a determinades situacions comunicatives per a la producció de missatges visuals o audiovisuals i apreciar les diverses tecnologies de captació i generació d'imatges, com un mitjà adequat per a l'autoexpressió, la creació artística i la comunicació d'idees.
7. Valorar la importància dels missatges visuals i audiovisuals dels mitjans de comunicació de massa en la societat actual i mostrar una actitud crítica, especialment envers els productes estereotipats, tant des del punt de vista de la persona emissora-creadora com de la receptora-consumidora.
8. Mostrar interès per les obres de creació realitzades o enregistrades amb mitjans tecnològics i descriure-les correctament emprant la terminologia específica.
9. Aplicar coneixements de producció d'imatges tecnològiques en la realització de projectes, desenvolupant diferents dinàmiques de treball individual i en grup, de manera activa, planificada i responsable.
10. Comportar-se de manera responsable a l'aula i als espais específics, fent un ús adequat dels materials, estris i maquinari i mantenint en bones condicions les instal·lacions i els espais.

Primer curs

CONTINGUTS

La imatge fixa

- Principals etapes de la història de la fotografia: els pioners, la cromatografia, el pictorialisme i la fotografia directa. Les avantguardes artístiques.
- La imatge fixa i la seva capacitat expressiva. Elements bàsics del llenguatge fotogràfic i els seus codis: espacial, gestual, escenogràfic, lumínic, simbòlic i gràfic. Anàlisi i interpretació d'imatges fixes. Capacitat narrativa.
- Els gèneres fotogràfics i els seus subgèneres.
- Sistemes de captació d'imatges: la reprografia, la càmera analògica i digital, la il·luminació i el laboratori analògic i digital.

La imatge en moviment

- Principals etapes de la història de la imatge audiovisual: les activitats precinematogràfiques al cinema pioner; el cinema i les avantguardes artístiques.

- La imatge audiovisual i la seva capacitat narrativa. Els elements bàsics del llenguatge audiovisual i els seus codis: enquadrament, pla, moviments de càmera, transicions i seqüència. Anàlisi i interpretació de les imatges en moviment.
- El muntatge audiovisual: el guió, la narració i la continuïtat temporal i espacial.
- Els gèneres cinematogràfics actuals.
- Les noves possibilitats tècniques i estètiques de la imatge audiovisual: videoclips, videoart, animació, imatge digital, videojocs...
- Fonaments tecnològics de la imatge audiovisual: la càmera de vídeo digital i l'edició no lineal.

Imatge i significat

- El pensament i la sintaxi visual i audiovisual. Elements relatius a la percepció: sensació i memòria visual.
- Tipologies, característiques i funcions de la imatge. Distinció entre imatge natural, imatge creada i imatge enregistrada.
- Components expressius i comunicatius de la imatge. Lectura denotativa i connotativa de les imatges. Definició d'icona, símbol i signe.
- La dimensió estètica i lúdica dels productes audiovisuals. Interpretació dels valors ideològics de les produccions audiovisuals i rebuig dels continguts que promouen situacions de discriminació i exclusió.
- El paper de la xarxa en la socialització de la informació, la comunicació i la creació, i el seu ús responsable.
- Identificació i descripció de les diferents sortides professionals relacionades amb la fotografia (fotografia artística, fotoperiodisme, edició fotogràfica, etc.) i amb el mitjà audiovisual (direcció, realització, postproducció, etc.).

Criteris d'avaluació

1. Identificar els avenços tecnològics que s'han produït al llarg de la història dins els àmbits de la imatge tecnològica, fixa i mòbil, i en l'evolució estètica de les creacions, produccions i missatges audiovisuals.
2. Identificar, analitzar i interpretar els elements espacials i temporals, així com els trets formals bàsics i els significats principals en la lectura d'imatges fixes i en moviment.
3. Analitzar els recursos del llenguatge fotogràfic en l'obra de diferents fotògrafs que treballen en blanc i negre, per exemple Martín Chambi, Irving Penn, Cecil Beaton, Ansel Adams, entre d'altres.
4. Analitzar la implicació i la transcendència social de la fotografia i la imatge audiovisual des de l'obra de diferents autors, per exemple Dorothea Lange, Sebastião Salgado, Kevin Carter, Manuel Pérez Barriopedro, Cristina Garcia Roderó, Gervasio Sánchez, Francesc Català-Roca, Joan Colom, entre d'altres.
5. Comparar l'obra dels principals fotògrafs i artistes en el tractament de la imatge, la llum i el color, per exemple en Ernst Haas, Andy Warhol, Howard Schatz i Ouka

Leele; i la relació imatge-realitat de Chema Madoz, Joan Fontcuberta, entre d'altres.

6. Elaborar imatges fixes i produccions audiovisuals, tot utilitzant els recursos propis de cada tipus de document, per a la resolució d'una tasca determinada o per als propòsits d'un objectiu concret.
7. Valorar els productes audiovisuals com a manifestacions culturals i artístiques, de forma creativa i imaginativa però també crítica i responsable, emprant la terminologia pròpia del llenguatge audiovisual.
8. Mostrar hàbits de creixement personal, respectant les dinàmiques de treball individual i en grup i sent sensible a les tasques de cooperació pròpies del desenvolupament dels projectes audiovisuals.
9. Evidenciar els hàbits i les rutines necessaris per al bon funcionament i manteniment d'espais i material tècnic audiovisual.
10. Actuar de forma crítica i responsable en l'ús dels mitjans audiovisuals, tant pel que fa a l'anàlisi com a la creació de productes, tot considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital.

Segon curs

CONTINGUTS

Integració so-imatge en la creació audiovisual

- Evolució de la integració del so en la imatge: del cinema mut al sonor, l'*slapstick*. Les bandes sonores en la història del cinema.
- Funció expressiva del so: els diàlegs, la veu en off, els efectes especials. Adequació de la música i el so a les intencions expressives i comunicatives.
- Gravació i difusió del so i la música. Tipus essencials de microfonia. Sistemes de gravació i difusió musical: monofònics, estereofònics, Dolby Surround, MP3, entre d'altres.
- Edició i integració del so dins el projecte audiovisual.

Producció audiovisual i multimèdia

- Evolució de la producció en la indústria cinematogràfica, videogràfica i televisiva.
- Organigrames i funcions professionals en la producció audiovisual i multimèdia.
- El procés de producció, edició i postproducció de productes multimèdia.
- Els efectes especials.
- Disseny de productes audiovisuals i multimèdia universals: àudiodescripcions, subtitulació...
- Anàlisi de productes multimèdia.

Els mitjans de comunicació audiovisual

- Evolució dels mitjans de comunicació: ràdio i televisió. Grans realitzadors dels mitjans.
- Característiques expressives de televisió i ràdio: gèneres, formats de programes, la televisió i la ràdio del futur, la televisió i la ràdio interactiva.
- Audiències i programació: obtenció de dades, elaboració d'estadístiques i transcendència en la producció.
- Els mitjans de comunicació com a servei públic. Llibertat d'expressió i drets individuals de l'espectador.
- Els mitjans de comunicació audiovisuals de lliure accés: Internet i socialització de la informació, comunicació i creació.

La publicitat

- Evolució de la imatge publicitària.
- Característiques de la imatge i del missatge publicitari: funció informativa, comunicativa i estètica. Emotivitat, seducció, composició, estructura i objectius.
- Identificació de les noves possibilitats tècniques i estètiques de la imatge audiovisual aplicades a la publicitat.
- Formes d'inserció de la publicitat: l'espot, el patrocini, la publicitat encoberta, la publicitat subliminar, xarxes socials...
- Anàlisi de productes publicitaris.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i explicar les característiques físiques del so i realitzar gravacions i edicions digitals en funció d'uns objectius i necessitats concrets.
2. Analitzar el valor funcional, expressiu i comunicatiu dels recursos sonors (veu, efectes i música) utilitzats en una producció radiofònica o en la banda sonora d'una producció audiovisual.
3. Reconèixer i justificar les diferents funcions dels mitjans de comunicació audiovisual, diferenciant els elements informatius dels que estan relacionats amb la capacitat de gaudi estètic i lúdic.
4. Utilitzar els recursos propis de la creació i producció de documents audiovisuals més adequats per a la resolució d'una tasca determinada o per als propòsits d'un objectiu concret.
5. Identificar els elements bàsics del llenguatge audiovisual i emprar-los en la lectura, anàlisi i valoració de determinats productes audiovisuals.
6. Analitzar les possibilitats de les tecnologies audiovisuals de la informació i la comunicació per a la realització d'un projecte, així com conèixer els riscos de l'ús inadequat de la xarxa.

7. Analitzar les produccions audiovisuals dels mitjans de comunicació de massa, així com les característiques dels diferents gèneres, distingint els estereotips més comuns presents en els productes audiovisuals.
8. Mostrar hàbits de creixement personal, respectant les dinàmiques de treball individual i en grup i sent sensible a les tasques de cooperació pròpies del desenvolupament dels projectes audiovisuals.
9. Evidenciar els hàbits i les rutines necessaris per al bon funcionament i manteniment d'espais i material tècnic audiovisual.
10. Actuar de forma crítica i responsable en l'ús dels mitjans audiovisuals, tant pel que fa a l'anàlisi com a la creació de productes, tot considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital.